

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Divi Thomae Aqvinatis Doctoris Angelici Opera Omnia

Summa diligentia ad exemplar Romanæ Impreßionis restituta

Complectens Quæstiones, Qvæ Dispvatæ Dicvntvr, & Quæstiones
Quodlibetales, siue Placitorum eiusdem S. Thomæ

Thomas <von Aquin, Heiliger>

Venetiis, 1593

Vtrum tota anima sit in qualibet parte corporis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72780)

vnde quando iam materia intelligitur perfecta secundum rationem huius generis quod est corpus, possit in ea intelligi dimensiones, quæ sunt propria accidentia huius generis, & sic consequenter ordinem intelligibilem in materia, secundum diuersas eius partes diuersæ formæ elementares.

AD XIX. dicendum, quod idem specie calor est in igne & aere, quia quælibet qualitas specialiter attribuitur uni elemento in quo est perfecta, & per concomitantiam vel derivationem alteri, in imperfectius. Cum ergo ex hoc aere sit hic ignis, calor manet idem specie, sed augmentatus, non tamen idem numero, quia non manet idem subiectum: nec hoc facit ad difficultatem conuersionis cum corrumpatur per accidens ex corruptione subiecti, & non ex contrarietate agentis.

AD XX. dicendum, quod materia prout nuda consideratur, se habet indifferenter ad omnes formas, sed determinatur ad speciales formas per virtutem mouentis: ut tradit in secundo de Generatione. Et secundum ordinem intelligibilem formarum in materia, est ordo agentium naturalium. Inter ipsa enim corpora caelestia vnum est vniuersalius actiuum quam aliterum: nec vniuersalius agens agit seorsum ab inferioribus agentibus, sed vltimum agens proprium, agit in virtute omnium superiorum. vnde non imprimatur a diuersis agentibus diuersæ formæ in uno individuo, sed vna forma est quæ imprimatur a proximo agente, continens in se virtute omnes formas præcedentes. Et materia secundum quod consideratur perfecta sub ratione formæ vniuersalioris & accidentium consequentium, fit propria ad subsequenter perfectionem.

AD XXI. dicendum, quod cum vnumquodque genus diuidatur per potentiam & actum: ipsa potentia quæ est in genere substantiæ, materia est, sicut forma actus, vnde materia non subest formæ mediante aliqua potentia.

ARTICVLVS IIII.

Vtrum tota anima sit in qualibet parte corporis.

QVARTO quaeritur, Vtrum tota anima sit in qualibet parte corporis. Et videtur quod non. Dicit enim Aristoteles in libro de Causa motus animalium, nihil opus est in vnoquoque corporis esse animam, sed in quodam corporis principio existere. In natura nihil est frustra, non est ergo anima in qualibet parte corporis.

¶ 2. Præter. Ex corpore & anima constituitur animal. Si igitur in qualibet parte corporis esset anima, quælibet pars animalis esset animal, quod est inconueniens.

¶ 3. Præter. In quocumque est subiectum, & proprietates subiecti: sed omnes potentiae animæ sunt in essentia animæ sicut & proprietates in subiecto, ergo si anima esset in qualibet parte corporis, sequeretur quod in qualibet parte corporis essent omnes potentiae animæ. Et sic auditus erit in oculo, & visus in auro, quod est inconueniens.

¶ 4. Præter. Nulla forma quæ requirit dissimilitudinem partium, inuenitur in qualibet parte, ut patet de forma domus, quæ non est in quacumque parte domus, sed in tota domo. Formæ vero quæ non requirunt dissimilitudinem partium, sunt in singulis partibus, ut forma aeris & ignis. Anima autem est forma requirens dissimilitudinem partium: ut patet in omnibus animatis, ergo anima non est in qualibet parte corporis.

¶ 5. Præter. Nulla forma quæ extenditur secundum extensionem materiæ, est tota in qualibet parte suæ ma-

terix; sed anima extenditur secundum extensionem materiæ. dicitur enim in libro de Quantitate materiae, tantam aëtimo esse animam, quantum est materia in qualibet parte corporis.

¶ 6. Præter. Quod anima sit in qualibet parte corporis, præcipue videtur ex hoc quod in qualibet parte corporis parte agit. Sed anima operatur vbi non est, ut Aug. dicit ad Volufianum. anima sentit & agit in celo vbi non est. Non est ergo necessarium animam esse in qualibet parte corporis.

¶ 7. Præter. Secundum Philosophum, motus nobis motus ea quæ in nobis sunt. Contingit autem vna pars corporis moueri alia quiescente. Si ergo anima sit in qualibet parte corporis, sequitur quod si moueatur & quiescat, quod videtur inconueniens.

¶ 8. Præter. Si anima est in qualibet parte corporis, quæque pars corporis immediatum ordinem tribuit ad animam, & sic non dependet alie partes a de, quod est contra Hieronymum super Mattheum.

¶ 9. Præter. Nulla forma quæ requirit determinatam figuram, potest esse vbi non est illa figura, sed in corpore secundum determinatam figuram.

¶ 10. Præter. Nulla forma quæ requirit determinatam figuram, potest esse vbi non est illa figura, sed in corpore secundum determinatam figuram.

¶ 11. Præter. Si anima est in qualibet parte corporis, quodlibet corpus animalis habet figuram partem.

Et hoc manifestatur in speciebus animalium. bra enim leonis non differunt a membris corporis propter diuersitatem animæ: ergo cum in parte inueniatur figura totius animæ non erit in parte hoc est quod idem Commentator dicit in eodem libro, quod si cor habet naturam recipiendam quia habet talem figuram, manifestum est quod eius non recipit illam animam, quia non habet talem figuram.

¶ 12. Præter. Quanto aliquid est magis abstractum, tanto minus determinatur ad aliquod corpus. Angelus est magis abstractus quam anima, determinatur autem Angelus ad aliquam partem corporis quod mouet, & non est in qualibet parte corporis per Philosophum in 8. Physicorum.

¶ 13. Præter. Si anima est in centro, sed in parte circunferentiæ. Multo minus igitur anima est in qualibet parte sui corporis.

¶ 14. Præter. Si in quacumque parte corporis anima est, anima, pari ratione in quacumque parte corporis est operatio visiva potentia, ibi est visiva potentia. Sed operatio visiva potentia non potest esse ibi, si ibi esset organum visiva potentia, desit operatio visiva, erit propter defectum organum. Erigitur ibi potentia visiva si ibi est organum.

¶ 15. Præter. Si anima est in qualibet parte corporis, oportet, quod vbi quæque sit aliqua pars corporis anima: sed pueri crescentis partes incipiunt augumentum ubi prius non erat, ergo & anima incipit esse vbi prius non erat: sed hoc impossibile. Tribus enim modis, aliquid incipit esse vbi prius non erat. Aut per hoc quod deus sicut cum anima creatur & infunditur corpori per propriam transmutationem, sicut cum per transmutationem alterius in ipsum, sicut cum corpus incipit esse in altari. Quorum nullum hic dicitur, ergo anima non est in qualibet parte corporis.

¶ 16. Præter. Anima non est nisi in corpore cuius est actus aut actus corporis organici, ut dicitur in libro de Anima.

lib. 2. c. 55. 10. 1.

2. 7. 10. 6.

de Anima. Cum igitur non quilibet pars corpori, sit corpus organicum, non erit in qualibet parte corporis.

¶ 14 Præ. Plus differunt caro, & os vnus hominis quam duæ carnes duorū hominū: sed anima vna nō pōt esse in duobus corporibus diuersorū, ergo nō potest esse in omnibus partibus vnus hominis.

¶ 15 Præ. Si aīa est in qualibet pte corporis, oportet q̄ ablata quacūque parte corporis, vel auferatur anima, quod patet esse falsum, cū remaneat homo viuens vel transferatur de illa parte ad alias, qđ est impossibile, cū anima sit simplex, & p̄ cōsequēs immobilis. Nō ergo est in qualibet parte corporis.

¶ 16 Præ. Nullū indiuisibile pōt esse nisi in indiuisibili, eum locum oporteat equari locato. In corpore autē cōtingit signare infinita indiuisibilia: si igitur anima sit in qualibet parte corporis, sequetur q̄ sit in infinitis: qđ esse nō pōt, cum sit finita virtus.

¶ 17 Præ. Cum anima sit simplex absque quantitate dimensiuā, nulla totalitas videtur posse ei attribui nisi virtutis: sed non est in qualibet parte corporis secundum suas potentias, in quibus consideratur totalitas virtutis eius. Non ergo in qualibet parte corporis est tota anima.

¶ 18 Præ. Quōd aliquid possit esse totum in toto, & in omnibus partibus, vī prouenire ex eius simplicitate, tamen hoc in corporibus videmus non posse accidere: sed anima nō est simplex, sed composita ex materia, & forma: ergo non est in qualibet parte corporis. Probatio mediæ. Philosophus in 2. Metaph. reprehendit ponentes materiam corporalem primum principium, quia pōnebant solum elementa corporum, non corporum autem non. Igitur incorporeorum est etiam aliquod elementum: sed elementum est materiale principium: ergo etiam substantia incorporea, vt Angelus & anima habent materiale principium.

¶ 19 Præ. Quædam animalia decisa viuunt: non est autem dicere, q̄ altera pars viuat per totam animā, ergo nec ante decisionem tota anima erat in illa parte, sed pars animæ.

¶ 20 Præ. Totum & perfectum idem est: vt dī in 3. Phys. perfectum autē est, quod attingit propriā virtutem, vt dī etiā in 3. Phys. propria autē virtus animæ sit in intellectu est, nō est actus alicuius partis. Nō ergo anima est tota in qualibet parte corporis.

SED CONTRA est, qđ dicit Aug. in 3. Tri. q̄ anima in toto, tota est, & in qualibet eius parte, tota.

¶ 21 Præ. Damasc. dicit q̄ Angelus ibi est, vbi operatur: pari ergo ratione & anima: sed anima operatur in qualibet parte corporis, quia qualibet pars corporis nutritur, augetur, & sentit: ergo anima est in qualibet parte corporis.

¶ 3 Præ. Anima est maioris virtutis quā formæ materiales: sed formæ materiales, vt ignis, aut acris, sunt in qualibet parte. multo igitur magis anima.

¶ 4 Præ. In libro de Spiritu, & anima dicitur, q̄ anima præsentia sua corpus viuificat: sed quilibet pars corporis viuificabitur ab anima. ergo anima est cui libet parti corporis præsens.

RESPON. Dicendum, q̄ veritas huius quæstionis ex præcedentibus dependet. ostensum est enim prius, q̄ anima vnitur corpori nō solum, vt motor, sed vt forma. Posterius uero ostensum est, q̄ anima non præsupponit alias formas substantiales in materia, q̄ dent esse substantiale corpori, aut partibus eius: sed & totum corpus, & omnes eius partes,

A habent esse substantiale, & specificum per animam, qua recedente, sicut non manet homo, aut animal, aut viuum, ita non manet manus, aut oculus, aut caro, aut os, nisi æquiuoce, sicut depicā, aut lapidea. Sic igitur cum omnis actus sit in eo cuius est actus, oportet animam quæ est actus totius corporis & omnium partium esse in toto corpore, & in qualibet eius parte: sed tamen aliter se habet totum corpus ad animam, & aliter ad partes eius. Anima enim totius quidem corporis actus est primo, & per se, partium uero in ordine ad totum. Ad cuius euidentiā considerandum, q̄ cū materia sit propter formam, talem oportet esse materiam vt competit formæ. In istis rebus corruptibilibus formæ imperfectiores, quæ sunt debilioris virtutis, habent paucas operationes, ad quas non requirunt partium dissimilitudo, sicut patet in omnibus inanimatis corporibus. Anima uero, cum sit forma altioris & maioris virtutis, potest esse principium diuersarum operationum, ad quarum executionem requiruntur dissimiles partes corporis. Et ideo oīs aīa requirit diuersitatem organorum in partibus corporis, cuius est actus: & tanto maiorem diuersitatem, quanto aīa fuerit perfectior. Sic igitur formæ infimæ vniformiter perficiunt suam materiā, sed aīa difformiter, vt ex dissimilibus partibus constituatur integritas corporis, cuius primo & per se aīa est actus: sed restat inquirendum qđ dī totam animā esse in toto, & totā in singulis partibus. Ad cuius euidentiā considerandum est, qđ triplex totalitas inuenitur. Prima quidem est manifestior secundum quantitatem, prout totum quantum dicitur, quod narum est diuidi in partes quantitatis, & hæc totalitas, non pōt attribui formis nisi per accidens, in quantum scilicet per accidens diuiduntur diuisione quantitatis, sicut albedo diuisione superficiē: sed hoc est illarum tantū formarum, quæ coextenduntur quāritati, quod ex hoc competit aliquibus formis, quia habent materiam similem, & in toto & in parte: vnde formæ quæ requirunt magnā dissimilitudinem in partibus, nō habent hñōi extēsiōnem, & totalitatem, sicuti aīæ præcipue animalium perfectorum. Secunda autem totalitas attenditur secundum perfectionem essentialē: cui totalitati etiam respondent partes essentialē: Physice quidem in compositis, materia & forma, Logice uero genus, & differentia: quæ quidem perfectio in formis accidentalibus recipit, magis & minus, non autem in substantialibus. Tertia autē totalitas est fm virtutem. Si ergo loqueremur de aliqua forma habente extensionem in materia, puta de albedine, possemus dicere qđ est tota in qualibet parte totalitate essentialē & virtutis, nō autē totalitate prima, quæ est ei per accidēs, sicut tota ratio speciei albedinis inuenitur in qualibet parte superficiē, non autem tota quantitas quam habet per accidens, sed pars in parte. Anima autē & præcipue humana, non hēt extensionem in materia, vnde in ea prima totalitas locum nō habet. Relinquitur ergo qđ secundū totalitatem essentialē, simpliciter enuntiarī possit eē tota in qualibet corporis parte, non autē fm totalitatem virtutis, quia partes difformiter perficiuntur ab ipsa ad diuersas operationes, & aliqua operatio est eius, scilicet intelligere, q̄ per nullā partem corporis exequitur. vnde sic accepta totalitate aīæ fm virtutem, non solum nō est tota in qualibet parte, sed nec est tota in toto, quia virtus animæ capacitatem corporis excedit, vt supra dictum est.

Ad

In corp. nec.

AD PRIMVM ergo dicendum, q̄ Philosophus sibi loquitur de anima quantum ad potentiam motuam, quæ primo fundatur in corde.

AD SECVNDVM dicendum, q̄ anima non est in qualibet parte corporis primo, & per se: sed in ordine ad totum vt dictum est, & ideo nō qualibet pars animalis est animal.

In corp. art.

Cap. 7. ante med. tom. 2.

AD TERTIVM dicendum, q̄ secundum Philosophum in libro de Somno & vigilia, cuius est potentia eius est actio. vnde potentia illa quarum operationes non sunt solus aīa, sed coniunctim, sunt in organo sicut in subiecto, in aīa autē sicut in radice. Solum autē illa potentia sunt in anima sicut in subiecto, quarum operationes aīa non per organum corporis exequitur, quæ tamen sunt anima secundum q̄ excedit corpus. vnde non sequitur, q̄ in qualibet parte corporis sint omnes potentia anima.

AD QVARTVM dicendum, q̄ forma domus cum sit accidentalis, non dat esse specificum singulis partibus domus, sicut dat anima singulis partibus corporis: & ideo non est simile.

AD QVINTVM dicendum, q̄ auctoritas illa non sic intelligitur, quod anima humana extendatur secundum extensionem corporis: sed quod virtualis anima quantitas non porrigitur in maiorem quantitatem, quam corporis.

AD SEXTVM dicendum, q̄ omnis operatio aliquo modo accipitur, vt media inter operantem, & obiectū operationis, vel realiter sicut in illis actionibus quæ procedunt ab agente in aliquod extrinsecum transmutandum, vel secundum modum intelligendi, sicut intelligere, & velle & huiusmodi, quæ licet sint actiones in agente manentes, vt dicitur in 9. Metaphy. tamen signantur per modum aliarum actionum, vt ab vno tendentes in aliud. Sic ergo cum dicitur aliquis operari hic vel ibi, dupliciter potest intelligi. Vno modo, q̄ per huiusmodi aduerbium determinetur verbum, ex quo operatio exit ab agente, & sic verum est q̄ anima vbicunq; operatur ibi est. Alio modo ex ea parte, qua operatio intelligitur terminari ad alterum, & sic non vbicunq; operatur, ibi est. sic enim sentit & videt in coelo, in quantum coelum sentitur & videtur ab ea.

Lib. 9. ca. 16. tom. 3.

AD SEPTIMVM dicendum, q̄ aīa moto corpore mouetur per accidens, & nō per se. Non est autem inconueniens q̄ aliquid simul moueatur, & quiescat per accidens secundum diuersa: esset autem inconueniens, si per se simul quiesceret, & moueretur.

AD OCTAVVM dicendum, q̄ licet anima sit actus cuiuslibet partis corporis, non tamen vniiformiter omnes partes corporis perficiuntur ab ea, vt dictum est, sed vna altera principalius, & perfectius.

In corp. art.

AD NONVM dicendum, q̄ anima per determinatā figuram dicitur esse in corpore, nō q̄ figura sit causa quare sit in corpore: sed potius figura corporis est ex aīa. vnde vbi non est figura conueniens huic aīa, non potest esse hæc aīa, sed alia figurā requirit aīa in toto corpore cuius per prius est actus, & alia in parte cuius est actus in ordine ad totum, sicut dictum est. vnde in aīalibus in quibus figura partis fere est cōformis figuræ totius, pars recipit animā vt quoddam totum, quare decisa viuunt. In aīalibus tamen perfectis, in quibus figura partis multum differt a figura totius, pars non recipit animam sicut totum, & primum perfectibile, vt decisa viuat: recipit tamen animam in ordine ad totum, vt coniuncta viuat.

In corp. art.

AD X. dicendum, quod Angelus comparatur ad corpus cœleste quod mouet, non sicut motor, sed sicut motor. vnde non est simile de ipso anima, quæ est forma totius, & cuiuslibet partis.

AD XI. dicendum, q̄ si esset oculus in pedibus, ibi potentia visiva, quia hæc potentia est ad organum animati. Remoto autem organo, remanet ibi anima: non tamen potentia visiva.

AD XII. Dicendum, q̄ augmentum non est motu locali, vt dicit Philo. 4. Physico. vnde mentato puero, sicut aliqua pars corporis mouetur per se, vbi prius non erat: ita anima per accidens & per transmutationem suam, in quantum pars dens mouetur moto corpore.

AD XIII. Dicendum, q̄ corpus organice perfectibile ab anima primo, & per se: in quantum organa, & organorum partes in ordine ad totum sicut dictum est.

AD XIV. Dicendum, q̄ caro mea cum carna magis conuenit secundum rationem, sicut quam caro mea cum osse meo: sed secundum rationem ad totum est econuerso. Nam caro meos meum possunt ordinari ad vnum totum conueniendum, non autem caro mea, & caro tua.

AD XV. Dicendum, quod præcisa parte requirit quod auferatur anima, vel quod ad aliam transmutetur, nisi poneretur, quod in illa parte anima esset: sed sequitur, quod anima non potest perfici ab anima totius.

AD XVI. Dicendum, quod anima non est indivisibilis, vt punctum habens situm in continua. Hæc cuius rationem esset, in loco diuisibilis anima est indivisibilis per abstractionem, non per se continui, vnde non est contra eiusmodi si sit in aliquo diuisibili toto.

AD XVII. Dicendum, quod animatio est indivisibilis sequitur, quod non in hac ratione quantitas: nec propter hoc ratio fit in ea sola totalitas potentiarum. Est enim totalitas secundum essentiam rationem, vt dicitur.

AD XVIII. Dicendum, quod Philosophus in libro illo intendit inquirere de principis omnium, non solum materialibus, sed etiam immutabilibus, efficientibus, & finalibus. Et ideo reditur ab ipso antiqui naturales, qui poterant causam materialem, quæ non habet locum in corporalibus, & sic nō poterant ponere principia omnium entium. Non ergo intendit q̄ sit aliquod elementum materiale rerum, sed q̄ illi sunt reprehendendi, quia principia rerum in corporalium neglexerunt, quia causam materialem tantum.

AD XIX. Dicendum, quod in illis anima quæ decisa viuunt, est vna anima in actu, & potentia: per decisionem autem reducuntur ad actum multitudinis, sicut cōtingit in omnibus, quæ habent extensionem in materia.

AD XX. Dicendum, quod cum dicitur anima se tota in qualibet parte, accipitur totum, quod est secundum rationem essentia, & non secundum rationem potentia seu virtutis, vt ea anima patet.

ARTICVLVS V.
Verum aliqua substantia spiritalis creata sit non vnica corpori.

QVINTO Queritur, vtrū aliqua substantia spiritalis creata sit, nō vnica corpori. Et respondetur q̄ nō. Dicitur Origenes in 1. Periarceon. Solus deus est.

QVINTO Queritur, vtrū aliqua substantia spiritalis creata sit, nō vnica corpori. Et respondetur q̄ nō. Dicitur Origenes in 1. Periarceon. Solus deus est.